

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

обов'язкова загальна

за міждисциплінарною освітньо-науковою програмою "Психологічна і соціальна реабілітація"

підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти (заочна форма) у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», 23 "Соціальна робота" за спеціальностями 053 «Психологія», 231 "Соціальна робота"

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на 2024-2025 навчальний рік.

Протокол від 23 серпня 2024 року №1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки».

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Курс є введенням у проблематику філософії і методології науки. Наука розглядається як сфера людської духовної діяльності, спрямованої на здобуття, обґрунтування та систематизацію інтерсуб'єктивного знання про світ. Відповідно до такого підходу в межах курсу «Філософія і методологія науки» наука вивчається в широкому соціокультурному контексті і в її історичному розвитку. У цьому полягає його навчальна задача. Увага приділяється як виникненню переднауки у традиційних суспільствах, так і становленню класичної науки Нового часу, а також розгляду «великої науки» як феномена сучасної цивілізації.

Навчальна дисципліна «Філософія і методологія науки» розрахована на здобувачів вищої освіти, які навчаються за програмою підготовки магістра. Вона спрямована на створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів та є принципово значущою для морального та естетичного розвитку молоді.

Інформація про викладача

Загальна інформація	Каріков Сергій Анатолійович, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету управління та захисту населення, доктор історичних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Робочий номер телефону – 707-34-78.
E-mail	sigd@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	- Реформація і лютеранська конфесіоналізація в Німеччині раннього нового часу; - культура епохи Відродження.
Професійні здібності*	- професійні знання і досвід теоретичної діяльності у сфері гуманітарних наук; - значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Каріков С.А. Особливості викладання навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» при підготовці здобувачів магістерського рівня вищої освіти. <i>Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції</i> . Харків, 2018. С. 158–159. 2. Каріков С.А. До проблеми викладання соціальних і гуманітарних дисциплін у Національному університеті цивільного захисту України: традиції та інновації. <i>Digital transformation of society: theoretical and applied approaches</i> . Katowice: Publishing House of University of Technology, 2021. S. 95-99. Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=fofv5MAAAAJ&hl=ru Профіль у ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5121-4103

* – заповнюється за бажанням НПП.

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 416. В разі додаткової потреби здобувача вищої освіти в консультації її час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти (далі – здобувачів) здатності структурувати знання, готовності до рішення складних і проблемних питань, розвиток здатності орієнтуватись у категоріальному апараті науки, здатності формувати стратегію власного теоретичного досвіду, визначати його предмет, цілі й задачі, в оволодінні дослідницькими навичками.

Завдання: сформувати у майбутніх фахівців розуміння науки як історичного явища, змістом та результатом якого є цілеспрямовано зібрані факти, розроблені гіпотези й теорії з відповідними законами, прийомами, методами дослідження, як система понять, істинність яких перевіряється суспільною практикою; висвітлити проблеми сучасної техногенної цивілізації, глобальні тенденції зміни наукової картини світу і типів наукової раціональності, системи цінностей, на які орієнтуються вчені.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

Зн1 спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень;

Зн2 критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

уміння:

Ум1 спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур

Ум2 здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі або мультидисциплінарних контекстах

комунікація: -;

автономія та відповідальність: -.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова загальна
Рік підготовки	2 курс
Семестр	3
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3

- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	10
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	2
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	78
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	диф.залік

Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія і методологія науки» вивчається у 3 семестрі другого року навчання магістрів у закладі вищої освіти. Освоєння змісту навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» передбачає опанування знань, що забезпечують дисципліни гуманітарного блоку, які вивчаються слухачами на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: філософія, історія та культура України.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-наукової програми "Психологічна і соціальна реабілітація" для підготовки здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти в 05 «Соціальні та поведінкові науки», 23 "Соціальна робота" за спеціальностями 053 «Психологія», 231 "Соціальна робота", вивчення дисципліни «Філософія і методологія науки» повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
Вміти організувати та проводити соціально-психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.	ПР2
Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.	ПР3
Узагальнювати результати власних наукових досліджень у формі наукових звітів різних форм (тез, статей, доповідей, презентацій).	ПР14
Оцінювати здобутки та визначати й аргументувати перспективи власної наукової роботи.	ПР15
Володіти особливостями філософської методології як форми концептуалізації наукового досвіду, закономірностей розвитку категорій і методів філософії, вміти формулювати аргументовану позицію з питань наукового світогляду, теоретично аналізувати наукові ідеї та факти, мати навички критичного аналізу теоретичного досвіду.	ПР19
Володіти навичками аналізу та самоаналізу науково-дослідної та науковопедагогічної діяльності, планування, організаторської, координаційної та управлінської діяльності, здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію.	ПР20
Дисциплінарні результати навчання	аббревіатура
Знати головні концепції науки, історичні характеристики наукової діяльності, специфіку наукового пізнання і систему наукових знань	ДРН1

Аналізувати методологічну основу і визначати головні методи наукового дослідження	ДРН2
---	------

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні, спеціальні) (053 «Психологія»)	ЗК, СК
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК1
Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	ЗК2
Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	ЗК4
Цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.	ЗК5
Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	ЗК6
Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	ЗК7
Здатність розробляти та управляти проектами.	ЗК8
Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	ЗК9
Здатність спілкуватися іноземною мовою.	ЗК10
Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.	СК1
Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.	СК2
Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.	СК3
Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, реабілітаційну, консультаційну, психодіагностичну) з використанням науково верифікованих методів та технік.	СК4
Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах	СК6
Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.	СК7
Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.	СК8
Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.	СК9
Здатність самостійно розробляти проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.	СК10

Програмні компетентності (загальні, спеціальні, фахові) (231 «Соціальна робота»)	ЗК, СК
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК1
Здатність розробляти і управляти проектами.	ЗК2
Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	ЗК3
Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	ЗК5
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	ЗК7
Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК8
Навички міжособистісної взаємодії.	ЗК9
Здатність працювати в команді.	ЗК10
Здатність до розуміння та використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук, у тому числі методи математичної статистики та кількісні соціологічні методи, стосовно завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціальної роботи.	СК1
Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.	СК2
Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.	СК3
Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи.	СК4
Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті	СК5

соціального партнерства.	
Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.	СК6
Здатність до професійної рефлексії.	СК7
Здатність до спільної діяльності та групової мотивації, фасилітації процесів прийняття групових рішень.	СК8
Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.	СК9
Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних проблем через упровадження соціальних інновацій.	СК10
Здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями соціальної роботи.	СК11
Здатність до узагальнення результатів власних наукових досліджень та їх оприлюднення у формі наукових звітів (тез, статей, доповідей тощо).	СК16
Очікувані компетентності з дисципліни	<i>аббревіатура</i>
Здатність до засвоєння і активного пошуку нових наукових знань	ОКД1
Здатність визначати методологію і застосовувати методи наукового дослідження	ОКД2

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни: МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ.

- Тема 1.1. Предмет і головні концепції філософії і методології науки
- Тема 1.2. Виникнення й історичний розвиток науки
- Тема 1.3. Специфіка наукового пізнання
- Тема 1.4. Структура наукового знання. Класифікація наук

МОДУЛЬ 2. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ.

- Тема 2.1. Головні рівні і методи наукового дослідження
- Тема 2.2. Динаміка наукового прогресу
- Тема 2.3. Наукові традиції і наукові революції. Типи наукової раціональності
- Тема 2.4. Наука у сучасному світі: стан і перспективи розвитку

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
3-й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1.1. Предмет і головні концепції філософії і методології науки	11	2			9	
Тема 1.2.	11	2			9	

Виникнення й історичний розвиток науки						
Тема 1.3. Специфіка наукового пізнання	12				12	
Тема 1.4. Структура наукового знання. Класифікація наук	11	2			9	
Разом за модулем 1	45	6			39	
Модуль 2.						
Тема 2.1. Головні рівні і методи наукового дослідження	11	2			9	
Тема 2.2. Динаміка наукового прогресу	12				12	
Тема 2.3. Наукові традиції і наукові революції. Типи наукової раціональності	11	2			9	
Тема 2.4. Наука у сучасному світі: стан і перспективи розвитку	11		2		9	
Разом за модулем 2	45	4	2		39	
Разом	90	10	2		78	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	Наука у сучасному світі: стан і перспективи розвитку.	2
	Разом	2

Теми практичних занять (не передбачено навчальним планом).

Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом).

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

Індивідуальне завдання є формою роботи здобувачів вищої освіти, яка сприяє формуванню пізнавальної активності та загально-навчальних умінь, а від здобувачів вимагає ініціативності та задатків генератора ідей. Теми завдань вільно обираються здобувачем освіти. При доповіді на обрану тему бажаною є презентація, в пріоритеті спроможність до аргументації ідей та позицій.

Теми індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти:

Реферативні завдання

1. Головні аспекти буття науки в суспільстві.
2. Позитивістські концепції філософії науки.
3. Загальні принципи розвитку науки.
4. Переднаука як феномен традиційних культур.
5. Культура античного поліса і становлення перших форм теоретичної науки.
6. Наука в Середні віки: головні особливості організації та розвитку знання.
7. Становлення дослідної науки в культурі Нового часу.
8. Пошук нового типу цивілізаційного розвитку. Функції науки в сучасній культурі.
9. Поняття і головні характеристики суб'єкта наукової діяльності.
10. Специфіка точних, природничих і гуманітарних наук.
11. Наукова картина світу, її функції.
12. Науковий факт: поняття, процедури формування, значення.
13. Наукова проблема. Проблемні ситуації в науці, способи їх розв'язання.
14. Становлення розвиненої наукової теорії, класичний та некласичний варіанти її розвитку.
15. Методи класифікації і систематизації в науці.
16. Типи наукової раціональності, їх зміст.
17. Емпіричний і теоретичний рівні наукового дослідження.
18. Структура емпіричного знання.
19. Спостереження й експеримент.
20. Структури теоретичного знання в науковому дослідженні.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, індивідуальні завдання (реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень).

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами здійснюється за 100-бальною шкалою.

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі диф.заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекційні заняття	3	-	-
	модульний контроль	1	25	25
Разом за модуль 1				25
Модуль 2	лекційні заняття	2	-	-
	семінарські заняття	1	10	10
	модульний контроль	1	25	25
Разом за модуль 2				35
Індивідуальна самостійна робота				до 10
Разом за поточний контроль				70
II. Підсумковий контроль (диференційний залік)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться на семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

6-10 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом,

орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

1-5 балів – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблемні питання з теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхнево розкрив лише окремі положення та при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і виконується під час самостійної роботи здобувача.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох теоретичних питань (за кожним модулем), на які здобувачі мають дати розгорнуті самостійні відповіді.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (1 питання роботи оцінюється в діапазоні від 0 до 25 балів):

21-25 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

16-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

11-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві помилки;

6-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкрито зміст теоретичних питань;

1-5 бали – слабо володіє навчальним матеріалом, відповіді розмиті, допущено логічні помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом і не в змозі його викласти, не виявляє розуміння теоретичних питань.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно підготувати теоретичне повідомлення. Результати своєї роботи доповісти у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити матеріал.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку:

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання у формі заліку. Проведення заліку передбачає можливість атестації здобувачів відповідно до результатів занять у семестрі за умови виконання усіх видів роботи, перевіреної протягом поточного контролю. В інших випадках залік проводиться на основі перевірки знань здобувача за теоретичними питаннями курсу.

Перелік теоретичних питань для підготовки до диференційованого заліку:

Модуль 1. Філософія науки.

1. Предмет дисципліни «Філософія і методологія науки».
2. Поняття наукової діяльності. Головні аспекти буття науки в суспільстві.
3. Взаємозв'язки філософії науки з іншими дисциплінами.
4. Функції філософії науки.
5. Логико-епістемологічний підхід до дослідження науки.

6. Позитивістські концепції філософії науки.
7. Соціологічний і культурологічний підходи до вивчення науки.
8. Поняття і головні концепції істини у філософії та науці.
9. Головні підходи до історичного виникнення науки.
10. Культура античного поліса і становлення перших форм теоретичного знання.
11. Головні особливості організації та розвитку знання у Середні віки. Виникнення і розвиток університетів.
12. Передумови становлення дослідної науки в культурі Нового часу.
13. Розвиток наукових методів у Новий час.
14. Наука і техніка в Новий час.
15. Організаційні центри науки Нового часу.
16. Специфіка наукової діяльності в епоху Нового часу.
17. Поняття і головні характеристики «великої науки».
18. Відношення науки до інших форм пізнання світу.
19. Наукове пізнання і його специфічні риси.
20. Проблема суб'єкта наукового пізнання.
21. Специфіка об'єкта і предмета наукового дослідження.
22. Наукове знання як система, його характеристики.
23. Ідеали і норми наукового дослідження.
24. Наукова картина світу, її функції.
25. Історичні форми наукової картини світу.
26. Роль філософських ідей в обґрунтуванні наукового знання.
27. Внутрішньо-наукові й соціальні цінності та цілі.
28. Структура наукового знання, її компоненти.
29. Науковий факт, його роль у дослідженні.
30. Поняття і характеристики наукової проблеми.
31. Наукова теорія, її види.
32. Класифікація наук. Проблема міждисциплінарності в сучасній науці.
33. Специфіка точних, природничих і гуманітарних наук.

Модуль 2. Методологія науки.

1. Поняття методу. Характерні риси методів наукового дослідження.
2. Сутність і значення методології науки.
3. Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження.
4. Загальнологічні методи пізнання, їх роль у науці.
5. Структура емпіричного знання.
6. Спостереження як науковий метод, його види і характеристики.
7. Експеримент, його особливості і значення в науковому дослідженні.
8. Процедури формування наукового факту.
9. Наукові методи теоретичного рівня дослідження.
10. Становлення методології наукового дослідження в Новий час.
11. Індуктивний метод у філософії Ф. Бекона.
12. Дедуктивна модель науки і раціоналізм Р. Декарта.

13. Індуктивістська модель наукового пізнання (К. Гемпель, Г. Рейхенбах, Р. Карнап).
14. Конвенціоналістський підхід до методології науки (П. Дюгем, У. Куайн, А. Пуанкаре).
15. Фальсифікаціоністська методологія К. Поппера.
16. Методологія науково-дослідних програм І. Лакатоса.
17. Критика методології наукового пізнання (С. Тулмін, П. Фейєрабенд).
18. Характеристика і структура наукової традиції.
19. Проблеми типології наукових революцій.
20. Соціокультурні передумови наукових революцій, їх значення.
21. Поняття і типи наукової раціональності.
22. Класичний тип наукової раціональності.
23. Специфічні риси некласичної наукової раціональності.
24. Головні характеристики сучасної постнекласичної науки.
25. Головні підходи до визначення соціального інституту науки.
26. Наукові співтовариства, їх головні типи.
27. Взаємодія науки й освіти.
28. Напрями підготовки наукових кадрів.
29. Історичний розвиток способів трансляції наукових знань.
30. Наука й економіка.
31. Наука і влада.
32. Особливості державного регулювання науки.
33. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарського заняття за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. ОНП «Психологічна і соціальна реабілітація» за другим (магістерським)

- рівнем вищої освіти, спеціальності 053 – Психологія, 231 – Соціальна робота, галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, 23 – Соціальна робота / О.О. Назаров та ін. Харків: НУЦЗ України, 2024.
2. Каріков С.А. Філософія і методологія науки. Курс лекцій. Харків, 2023. 109 с.
  3. Каріков С.А. До проблеми викладання соціальних і гуманітарних дисциплін у Національному університеті цивільного захисту України: традиції та інновації. *Digital transformation of society: theoretical and applied approaches*. Katowice: Publishing House of University of Technology, 2021. S. 95-99.
  4. Каріков С.А. Особливості викладання навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» при підготовці здобувачів магістерського рівня вищої освіти. Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах. Харків, 2018. С. 158–159.
  5. Гроф С. Структура наукових революцій. Психологія і суспільство. 2010. №2.
  6. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі / пер. з нім. К., 2003.
  7. Даніл'ян О.Г. Організація та методологія наукових досліджень: навч. посібник. – Х., 2017.
  8. Добронравова І.С. та ін. Новітня західна філософія науки. К., 2008.
  9. Лук'янець В.С. Фундаментальна наука і науковий світогляд у перспективі ХХІ ст. Філософська думка. 2006. №3.
  10. Методологія науково-дослідної роботи: навч. посібник / О.Б.Кривоніс, О.М. Демченко. К., 2011.
  11. Панфілов В. Духовні виміри філософії науки. Грані. 2002. №6.
  12. Поліщук О.П. Постнекласична наука: соціально-гуманітарний поворот. Вісник Житомирського державного університету. 2010. Вип. 53. Філософські науки.
  13. Ратніков В.С., Макаров З.Ю. Історія та філософія науки. Хрестоматія. Вінниця, 2009.
  14. Семенюк Є., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки. Львів, 2006.
  15. Філософія: підручник. Для здобувачів вищої освіти / авт.кол.; за ред. О.В. Рябіної, Л.І. Юрченко. Х.: НУЦЗУ, 2021.
  16. Фірсова Л.В. та ін. Філософія науки. Х., 2004.
  17. Чуйко В. Чотири методології філософії науки: особливості та сфери застосування. Філософська думка. 2000. №1.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.social.org.ua/>
2. <http://www.filosof.com.ua>

Розробник:

Сергій КАРИКОВ